

УДК 351.78

О.М.Мезенцева, викл.*Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград*

Аналіз надзвичайних ситуацій в Україні за характером та наслідками

В статті наведено аналіз надзвичайних ситуацій, що виникли в Україні протягом останнього десятиріччя, узагальнено наслідки цих ситуацій. Здійснено порівняльний аналіз наслідків надзвичайних ситуацій та небезпечних подій. Запропоновано заходи попередження виникнення надзвичайних ситуацій.

надзвичайна ситуація, небезпечна подія, людські втрати, попередження надзвичайних ситуацій

Сьогоднішня ситуація в Україні щодо небезпечних природних явищ, аварій і катастроф характеризується як дуже складна. Тенденція зростання кількості надзвичайних подій, важкість їх наслідків змушують розглядати їх як серйозну загрозу безпеці окремої людини, суспільству та навколишньому середовищу, а також стабільності розвитку економіки країни.

З даними ДСНС України тільки з початку 2014 р. виникла 41 надзвичайна ситуація, з них техногенного характеру – 28, природного – 12 та соціального – 1. При цьому загинуло 147 та постраждало 193 осіб і [1].

Згідно ст. 2 Кодексу цивільного захисту України “Надзвичайна ситуація – обстановка на окремій території чи суб’єкті господарювання на ній або водному об’єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров’ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об’єкті, провадження на ній господарської діяльності” [2].

Аналіз надзвичайних ситуацій протягом останнього десятиріччя (2004-2013 рр.) вказує на постійне зменшення (з 2007 р.) кількості надзвичайних ситуацій. Це відображено в табл. 1, узагальненої за джерелом [3].

Таблиця 1 – Кількість надзвичайних ситуацій та людських втрат, завданих ними, що виникли протягом 2004-2013 років

Показники	Роки										Всього
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Кількість НС	286	368	363	368	312	264	254	221	212	143	2791
Кількість загиблих, осіб	419	456	471	640	587	356	361	359	301	253	4203
Кількість постраждалих, осіб	2318	1583	1066	1377	959	1516	753	985	861	854	12272

Інша ситуація складається відносно людських втрат – їх кількість коливається, але також спостерігається їх зменшення. Разом з тим зростає величина прямих матеріальних збитків, завданих надзвичайними ситуаціями. Так, у 2013 р. в порівнянні з 2012 р. вона збільшилася на 41%.

Потрібно зауважити, що в статистиці надзвичайних ситуацій не відображається вся чисельність загиблих, постраждалих, кількість збитків, що виникають в повсякденному житті, в побуті, на виробництві, в довкіллі, тому що ці події не класифікуються як надзвичайні ситуації, це надзвичайні або небезпечні події, нещасні випадки, коли може загинути одна-дві людини. Але на загальному фоні за певний проміжок часу це великі людські жертви та матеріальні збитки.

Небезпечна подія - подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків [2].

На конкретному прикладі розглянемо статистику, надану на сайті ДСНС України, стосовно деяких надзвичайних подій, що виникають в Україні. Найчастіше це пожежі, ДТП та випадки виявлення боєприпасів з часів війни (табл. 2).

Таблиця 2 – Найбільш поширені надзвичайні події в Україні (перший квартал 2014 р.)

Вид події	Кількість подій	Загинуло осіб	Постраждало осіб
Пожежі	23894	1101	632
ДТП	8328	1249	10265
Виявлення та знищення вибухонебезпечних предметів	18905	-	-
Разом	51127	2350	10897

Як бачимо, статистика невтішна, до того ж вона не відображає повної картини по кількості людських жертв, тому що інформація неповна – є й інші події (кількість загиблих на водоймах, нещасні випадки, останні події соціального характеру із застосуванням зброї та ін.).

Досить резонансна подія відбулася 12 травня в Миколаєві, де стався вибух у 10-поверховому житловому будинку внаслідок витoku газу, при цьому загинуло 7 та залишилося без даху над головою 200 мешканців цього будинку.

Також нерідкі явища аварії на шахтах Донбасу. Нещодавні події на Єнакіївській шахті не призвели до загибелі людей, їм вдалося врятуватися, але в інших подібних аваріях практично завжди були чималі жертви.

Чому ж виникають подібні ситуації техногенного характеру, які їх причини і чи можна їх попередити? Ці питання постають завжди, коли ситуація вже трапилася. І найбільш невтішним є те, що такі ситуації повторюються неодноразово. Небезпечність їх полягає в тому, що є людські жертви, які вже не повернути. Які ж дії потрібні для попередження надзвичайних ситуацій?

В Україні є значна кількість потенційно небезпечних об'єктів у різних галузях економіки. На її території функціонує 4175 потенційно небезпечних об'єктів, серед яких 838 із найбільшим ризиком виникнення надзвичайних ситуацій; діють 234 шахти, з яких понад 100 працюють більше ніж 45 років, 160 – 20 років (без реконструкції), 50 введено в експлуатацію 100 років тому; практично на кожній шахті потрібна реконструкція вентиляційних установок [4].

Дослідження стану основних фондів галузей і підприємств потенційно і техногенно-небезпечних виробництв виявило, що високий рівень їх техногенної небезпеки обумовлений глибокими структурними змінами в економіці країни, що призвели до зупинки низки виробництв, порушення господарських зв'язків і збоїв у технологічних ланках; високим прогресуючим зносом основних виробничих фондів, який досягнув у низці галузей 70-80%; падінням технологічної і виробничої дисципліни, рівня кваліфікації персоналу; зниженням вимогливості, ефективності роботи органів нагляду і державних інспекцій; високою концентрацією населення, яке мешкає поблизу потенційно небезпечних об'єктів економіки.

Для відновлення основних фондів необхідні значні капіталовкладення. Для порівняння, їх обсяги у 2010-2012 роках в Україні відповідають рівню 50-60-х років [4]. Створилась ситуація, коли країна не в змозі відтворити структуру основних виробничих фондів, яка забезпечувала б ефективне і безпечне функціонування господарського комплексу. Для подолання такого стану необхідно забезпечити збільшення обсягу інвестицій в оновлення основного капіталу не менше ніж в 5 разів.

Разом з тим структурні деформації економіки України яскраво відображають її сировинну спрямованість, а з урахуванням стану матеріально-технічної бази виробництва – демонструють потенційну серйозну екологічну загрозу. Більш того, спостерігаються наявні загрози технологічній і економічній безпеці країни. Україна все активніше стає сировинним придатком, спеціалізуючись на прискореному розвитку ресурсодобувних галузей (частка тільки чорної і кольорової металургії виросла з 9,4% у 1990 році до 25% у 2000-2010 роках), причому в структурі експорту переважає не готова, а проміжна продукція і сировина [4]. Таким чином відбувається формування екологічної нераціональності економіки.

Для підвищення рівня техногенно-екологічної безпеки потенційно і техногенно-небезпечних виробництв та зниження рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій на державному рівні необхідно:

- створити цілісну міжвідомчу систему інтегрального моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій, яка включала б організацію центру прийняття і обробки інформації; створити банк даних про потенційно і техногенно-небезпечні виробництва;
- здійснити значні інвестиції в модернізацію промислового виробництва, виведення із експлуатації виробничих фондів, що відпрацювали свій ресурс, перехід на сучасні безпечні технології;
- збільшити інвестиції в заходи щодо попередження, ліквідації і зниження тяжкості наслідків надзвичайних ситуацій, в т.ч. розробку економічного механізму регулювання безпеки населення і територій, розробити механізми завчасного виділення централізованих капітальних вкладень і коштів на експлуатаційні витрати для проведення капітальних і ремонтно-відновлювальних робіт на потенційно небезпечних об'єктах тощо.

Отже, останні події в Україні, пов'язані з відповідними природними і техногенними катаклізмами, вимагають більшої уваги як з боку державних, так і наукових структур до проблем та причин, що спонукають їх вирішення. Головні зусилля на всіх рівнях управління повинні бути спрямовані на попередження виникнення надзвичайних ситуацій за рахунок задіяння механізму, який би включав систематичне спостереження і контроль за об'єктами, процесами і системами захисту, прогнозування зон та наслідків імовірних надзвичайних ситуацій, запровадження превентивних заходів щодо зменшення їх масштабів, тобто здійснення своєчасного моніторингу та оцінки ризику виникнення надзвичайних ситуацій.

Список літератури

1. Довідка про основні надзвичайні ситуації техногенного, природного та іншого характеру на території України – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/opinfo/7335.html>
2. Кодекс цивільного захисту України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст. 458.
3. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2013 році – [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.mns.gov.ua/files/prognoz/report/2013/4_2.pdf
4. Данилишин Б. Катастрофи в Україні: механізми реагування і протидії – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25108127.html>

Одержано 11.04.14

УДК 347.746

В.П. Кравченко, доц., канд. екон. наук*Кіровоградський національний технічний університет*

Вексельний обіг і перспективи його розвитку в Україні

В сучасних умовах фінансової кризи, коли має місце зменшення обігових коштів, використання векселів на підприємствах стає актуальним. В умовах фінансової нестабільності в період скорочення інвестицій та кредитування вексель може використовуватись як засіб відстрочки платежу, забезпечуючи збереження договірних зв'язків між суб'єктами господарювання. Використання вексельних форм розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності слугує утриманню валюти в Україні.

вексель, вексельний обіг, фінансовий інструмент, емітент, фінансова криза, законодавство

В.П. Кравченко*Кіровоградський національний технічний університет***Вексельное обращение и перспективы его развития в Украине**

В современных условиях финансового кризиса, когда имеет место уменьшение оборотных средств, использование векселей на предприятиях становится актуальным. В условиях финансовой нестабильности в период сокращения инвестиций и кредитования вексель может использоваться как средство отсрочки платежа, обеспечивая сохранение договорных связей между субъектами хозяйствования. Использование вексельных форм расчетов во внешнеэкономической деятельности служит содержанию валюты в Украине. вексель и вексельное обращение, финансовый инструмент, эмитент, финансовый кризис, законодательство

Вступ. Роль і значення векселя завжди підтримувалися вексельним правом і забезпечувалися державою. Векселі активно використовувалися і використовуються у міжнародних і внутрішніх розрахунках країн з розвинутою економікою.

Нині, на жаль, не можна стверджувати, що вексель, як фінансовий інструмент міцно увійшов і широко використовується і розвиваються в Україні. Власне, розвиток вексельного обігу певною мірою обумовив перетворення всіх грошових розрахунків у безготівкову форму.

Постановка проблеми. Чинниками, які сьогодні гальмують розвиток економіки України, є брак обігових коштів, відсутність кредитних та інвестиційних ресурсів. Затяжний характер світової кризи ліквідності змушує шукати внутрішні ресурси для розвитку економіки. В цих умовах природним є використання суб'єктами